

167.
Em-9

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 18. МАРТА 1873.

Година II. Позоришни
УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Број 33.

излази четири пута на недељу на по тавака. — отоји за нови од 40, а на отрапу 60 нов. мврчно. — за огласе
наплачује се од једне прве 3 нов. и 30 за један оваки пут.

ЛЮБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Златко. Е, па желим вам сретан пут, господине!

Али кад се вратите, је љ'те, да не бете на нас заборавити? (Хоће да иде.)

Златко. Стани, Рокса, још на једну реч!

Рокса (приближујући се.) Заповедајте, господине!

Златко (у почетку разговора мало збуњен, види му се да не зна, како ће да почне.) Шта оно хтедох реби?

Да! Како се оно зовете?

Рокса (зачуђено.) Сада Рокса, пре тога Роксица, а мати ме зове по где који пут и Роксандом.

Златко. Да, да, Рокса! Е, па реци ми, Рокса, али знаш онако као што се оно каже, онако од срца, да ли си се ти већ у кога загледала?

Рокса (зачуђено.) Бог с вама, господине, а шта ме то питате? (Стидљиво.) Ваља да не мислите —

Златко (брзо.) Боже ме сачувай! Ја то питам из другога узрока! Па за то само искрено, дете моје!

Рокса (поперјаво.) Та, знате, онако, ако ћу истину да кажем, то морам реби, да ми се доша наш сусед Јаша. Ох, та да га видите, господине, знам да би се и вами допао. Кажем вам први момак у колу! Па ако ме за то питајте, што бисте нам може бити хтели помоћи, да се што пре узмемо, то вас лепо молим, да му будете на руци, да постане варошким пандуром.

Златко. Хајд', хајд', побринућемо се већ! Али реци ми, молим те, да ли ти волиш твога Јашу баш искрено, онако што но наши кажу од срца?

Рокса. Те још како! Волим Јашу него све царево благо!

Златко. Тако? Е, па, лепо! А твој је Јаша тако исто радо има, је ли?

Рокса. То се зна! (на једанпут дрекне) А! Тешко си га мени! Ви видају да знate, да мој Јаша још коју

ПОЈАВА ЈЕДАНАЕСТА.

Рокса (проста, весела девојка, с корпом на руци) и прећашњи.

Рокса. Добар дан, господине!

Златко (као да му је камен пао са срца.) Хвала ти, Боже! То није Милица, већ моја праља! Чисто бих је пољубио од радости! (на глас.) Да Бог да, Роксо! Које добро?

Рокса. Опрости ако сам у невреме дошла! Сутра, знате, перемо кошуље, па сам дошла по ваше нечисто рубље, а ево донела сам вам и огрлице. (Вади из котарине неколико огрлица и меће их на сто.) Мати вас моли, господине, да се не срдите, што вам их тек данасшиље.

Златко (и нехотично) Добро, добро, и тако их не ћу више требати!

Рокса. Зар се спремате на пут?

Златко. На далек пут!

Рокса. А куда тако!

Златко. У недојин!

Рокса. Је ли то далеко?

Златко (уздишучи.) До на крај другога света!

Златко. Није него још шта! Ја твог Јашу и не познајем! Даље твој те Јаша тако воли, да би готов био за тебе и умрети?

Рокса. Ох! Он је гадар за моју љубав учи-
нити још и више шта!

Златко. Шта! Још више? Е, није него рот-
кве! А јели он то теби баш сам собом казао!
Је си ли ти то баш из његових рођених уста чула?

Рокса. Него! Најмање сто пута!

Златко (свежано.) Сад пази добро! Ако вам се не би допустило да се узмете, би ли ти твога Јашу за реч ухватила, да с тобом заједно умре?

Рокса (крести се.) А, Бог свама, господине, шта то говорите! Чисто ме уплашисте!

Златко. Није ми ни на крај памети, да те
плашим! За то те и опет питам, били ћи

O C M E III H O M E.

И старији и нови естетици много су се мучили а и данас се још муче, да протумаче, шта је смешно. По тој њиховој мудрији могли бисмо овако обележити шта је смешно. Смешно је нека мана и несладност, која нам не наноси бола и ствара, и која нас још мора да затече из ненада.

Да разјаснимо с неколико примера што смо
рекли.

Смешан је човек, који сече грану а ногама стоји на оној страни која ће да отпадне. Смешан је, јер не види свезе између узрока и последице. Сме-

шина је баба, која је обећала девојкама шест ко-
кошијих јаја, само да је пусте у коло, а када је
пакаша огргатати обећала је и кокош, само да

почеши покретати обешала је и копош, али даје и пусте из тела. Смешни је двојајко: прво што се напитила гаја млада девојка и скосу навратила главу. Та же

нила, а другојшто се хватала у коло. То комичној противности између оцели и представа смешан је онај који је пошао да купи наочаре,

смешан је онај, који је некада би могао читати. По комичној неразмерности сила смешан је босо, који не зна да Босне, него још

вели: „Цар нека господари у Стамболу, а ја шу у Босни: а лијепо му стоји, доклен се ја не разблутим.“ Смешан је комичним признавањем нена-

даног појава те кривом заменом ствари и прилика бачванин, који је пред папагајем, кад му је овај

одговорио да је магарац, скину шешир и рекао: „Опрости, господару, ја сам мислио да си чтица!“ Смешан је Ера, који је рекао Турчину:

у таком случају готова била шњиме заједно умрети?

Рокса (уплаши се, а после се смеје.) Опростите, го-
сподине, али како можете тако лудо питати? Ако
ми је до умирања, не треба ми Јаше? Но, то би
тек лепа парада била, да заједно умремо, ако
се не бисмо могли узети! Нисмо још јели бунске да
тако што урадимо! Немојте ми замерити, го-
сподине, али мени се чини, да сте данас добре воље,
па се хобете мало да шалите. Нека вас, млади сте,
добро вам стоји, да може вам бити. Да умремо! Није
неко чвара! Ко је још умрьо, што га је љубав мо-
рила! Ха, ха, ха! Сретан вам пут, господине! (Одлазе-
ни за себе.) Ала ми је жао господина Златка! Мора
да је на нешто нагазио, кад тако говори. Сиромах,
сиромах! Баш ми га је жао! (Оде.) (Шаставиће се.)

ШНОМЕ. „Буд ли ме превари: али кад се брже потурчи, кад ли чалму стече?“ Смешан је на послетку по том истом безумљу крај умља џиганин, који је у туђем оделу ишао на свадбу, па се развијао на мајаре: „Уклони ми се с пута, бре, до клен ти није глава полетела! Или зар не знаш ко сам и куд идем?“

Све је то смешно, јер несладношћу својом изазива смех, али без бола.

И ако смешно производи смех, то смо ипак ево овај час видели, да је смешно услов за смех, те тако по природном реду иде пре њега. Где чема ништа смешнога, ту не може бити места ни смеху, ако је иначе памет здрава и читава.

Како смо отгледали смешно, то сад не можемо да не рекнемо коју и о смеху.

Смех је, и ако се то глекоме и учини смешно, сила у себи озбиљна. Да то боље докучимо, нека нам је допуштено, да свратимо мисли на онај тајни савез између смеха и плача. Ко не зна од нас, да најжешћи бол наше душе букне кадито смехом, а најживља радост да се често јавља у сузама. Суга је света. Света јо суза мајчина, проливена на гробу детета свога. Света је суза сиротињска и многа друга. Али ко ће одређи милину небескога чара осмеху, којим се смеје сртна мати на мило чедо своје? А ког опет не зна да и једно и друго може бити паклена обра-зина за највеће хуље, који знају и плакати лажно и смејати се издајнички? Што Жан Пол вели о

капљи сузе, да је дуга у свима бојама наших осећаја, да је росна капља захвалности, вода свадљивица јарости, то би се исто могло рећи и о смеху. Још бемо навести, како обадва та противна елемента служе највећим умовима за велике књижевне цели. Тако је и. пр. највећи хумориста романских народа Сервантес у свом Дон Кихоту извео ону исту опреку између идеализма и реализма, коју је трагично израдио Гете у своме Тасу.

Смех је по свом утицају на прилике у нашем животу сила, која на разблађује, која нам добра чини. Солгер му надену лепо име росенебеске, која нас разглађује, која нас пере од простачине, и која нас крепи у тежњи нашој за узвишеним. Смех је даље победа наша над противнистима у животу. Највеличанственији су примери за то трагични јунаци Хамлет и Ричерд II. у Шекспира и Ајас у Софокла, који се на врху несреће своје смеју и њој и себи, па и самоме имену своме.

(Паставић се.)

ДАДИЛОСТ МУСТИЋА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Дона Дијана.“) Шаљива игра у 5 чинова, од Морета, по преради К. А. Вестовој преузето Милорад Поповић Шапчалић, приказивана је на нашој позорици по други пут 12. марта.

Дона Дијана, једна од најдивљијих шаљивих игара светске књижевности, уједно је и једна од најудеснијих прилика за развитак одабране и промишљене глумачке вештине. То важи osobito за три главне особе: За Дону Дијану (Сајевића), за додг Цезара (Сајевић) и за Перину (Недељковић). Сајевић је и разумела и осетила замашај и дубљицу свога задатка; она је дала прилику свакоме уверити се, да никаква глумачка појава не може загрејати публике, ако се сама не загреје и не запади зижијем, што га приказује. Поред све добре игре, дона Дијана је толико задатак за глумину првога реда, да ће и г. Сајевић имати сваки изузето додатни или изменити, кад год буде на ново размишљати о тој бујној појави. — Сајевић је задобио пажњу публике особито тојлом љубавним изјавом и може се рећи, да му је пошло за руком, привезати је до краја за своју игру. — Но и дона Дијана, а додг Цезар и то лико, нема тих кланаца и прудова за глумачког бродара, што га има Перин. И у Дијане и у Цезара има страсти, има жара, глумци може да се затреје. Али у Перину нема ни једне непосредне врзаке, свака је појарисана. Недељковићу препоручујемо, да се свом својом вреднотом лати студије тог добронудног љубавног шерета, тог илеменитог сводиоца! Зајад су му најзгодније биле кратка појаве са Флоретом. Ту вољу ваља да разшири, што већи и по осталој улоги, где га не називају вратоглије Флоретине, што их је Л. Маринковићева са мало али доволно прта изнела на видик. — 3 —

Ш. О. З. О. Р. И. И. Т. Е.
*(Народно позориште у Загребу.) „Народне Новине“ говоре о представи опере „Ил трюватор“ на народном позоришту у Загребу, веле о неумесном плескаљу ово: „Не можемо пропустити ове прилике, а да опере слушаоце напише не замолимо, да се уздрже од одобравања или чак плескања док се још пева. Осим што прерам одобравањем буше певаче, одувимају слушаоцима и шаљољи тужитак. Шо свршетку арије и па свршетку призору има увек до-

врло времена и прилике да се певачу изрази одобравање. Сваки ће певач и свака певачица бити сигурно много захвалница, кад им се на свршетку арије или призору буде повлађивало, јер ће тада знати, да им се повлађује цело певање, док им се сада по уобичајеној класи одобрава само један глас, који крепко из грла изтичу.“

* (Народно позориште у Загребу.) Опера „Фауст“ нема никако среће на загребачкој позорици. Кад се 22. о. м. по други пут давала, догодила се погодка, која се мало могла преогрепнути у ужасну несрећу. У последњем призору, где апјел дилку у небо Маргариту, примадона Бартова, уздигнута справом за летење око два хвата висине изнад позорнице, па једанпут паде паузник на тле. Беше то призор тим грозији, што је био електричном светлошћу осветљен. Ужао целе публике, особито пејсјевог спола, не да се описати. Пеке осетљивијих живалаца женског пола су у несвест. Хвала срећи у несрећи није се певачици Бартовој и да никада догодило. Завеса за њеним лејима запречила је патли пад, а слуга позоришића Лорви Гливарац, који се бали испод справе за летење десио био, дочекао је сироту певачицу на своје руке, па и ако је линијом заједно пао чиници, то се, иначе, може речи, да јој је спасао живот. Уплашена публика није хтела из позорнице изашти све дотице, докле јој се пије са позорилице јавило, да је г. Бартова остала непозлезећа.

МУЗИКА
*(Опера „Продана невеста.“) „Vienac“ пита позоришну управу у Загребу, за што не приправља за представу красну опору сметанову „Продану невесту“, у место „Прнога домника“. „Продана невеста“ пева се у Прагу и Пештограду, те је и на једном и на другом месту сјело успела. А за што се не пева у Загребу? Чули смо, вели „Vienac“, да нека гостода, која немају појма о тој опери, говоре: „А што бисмо давали, ми ту оперу? Бог зна хоће ли се допасти? Ми је не повијајемо!“ Лепих заиста и естетичких разлога! За што се тако не говори о „позоришији безумности“, коју сви вијамо крије безумље. Не претварајмо се, да смо мудрији, него што смо, да смо мудрији него други просвећени народи.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

42. ПРЕДСТАВА је јединија којом се врши јавни пратњи и њен јавнију идентитет **ВАН ПРЕТИЦЛАТЕ**.

У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 18. МАРТА 1873.

ПАРИСКА СИРОТИНЬЯ.

Ујутрајк 20 марта: „МАГЕЛОНА.“ Драма у 4 чина, од Ј. Колара, с чешког превео Аугуст Шеноа.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 саата пре подне.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичном) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТ.